

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 111/2024-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a zo sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Prima banka Slovensko, a.s.**, Hodžova 11, Žilina, zastúpenej SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., Štefánikova 8, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/78/2023 z 26. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Súčasne požaduje náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že žalobou z 30. júna 2016 sa žalobcovia – individualizovaní vlastníci bytov v bytovom dome domáhali vydania bezdôvodného obohatenia v sume 3 176,04 eur s príslušenstvom, ktoré sťažovateľka ako žalovaná inkasovala na základe čl. 5.5 zmluvy o termínovanom úvere č. 06/089/07 z 13. novembra 2007. Sporné ustanovenie považovali žalobcovia za neprijateľnú zmluvnú podmienku, pretože banke umožnilo s účinnosťou od 1. júla 2011 zvýšiť úroky vo výške 0,9 % p. a. na úroky vo výške 2,50 % p. a. Na rovnakom skutkovom základe podal za vlastníkov bytov správca – Bytové družstvo so sídlom v Trnave na Okresnom súde Trnava (ďalej len „okresný súd“) a Okresnom súde Piešťany spolu 50 žalôb.

3. Okresný súd po vykonaní dokazovania dospel k záveru, že sporné ustanovenie zmluvy je určité a zrozumiteľné; teda v tomto smere bolo platne dojednané. Pri posudzovaní neprijateľnosti

zmluvnej podmienky konštatoval, že text zmluvy nebol formulárový, ale medzi bankou a správcom bol individuálne dojednaný, a preto na základe § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka nepovažoval sporné ustanovenie zmluvy za neprijateľnú zmluvnú podmienku a rozsudkom č. k. 37C/14/2017-415 z 23. júna 2021 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) žalobu zamietol.

4. Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 26Co/93/2021-467 z 30. novembra 2022 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) rozsudok okresného súdu potvrdil, poukazujúc na skutkový stav zistený súdom prvej inštancie, ktorý podľa odvolacieho súdu dospel k správnym zisteniam a správne právnemu posúdeniu veci.

5. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca (správca bytov) dovolanie, v ktorom namietal (i) porušenie práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorého sa mal krajský súd dopustiť porušením práva na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia a na rozhodnutie o uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae*, (ii) nesprávne právne posúdenie veci podľa § 432 CSP v spojení s § 421 písm. b) CSP, pričom formuloval šesť dovolacích otázok.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka sa domnieva, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je arbitrárnym rozhodnutím, ktoré neobsahuje relevantné odôvodnenie a porušuje princíp právnej istoty.

8. Aj keď z rozhodnutia dovolacieho súdu vyplýva, že dovolanie je dôvodné, z jeho odôvodnenia nie je zrejmé, ako bola vyhodnotená prípustnosť dovolania ako základná podmienka dovolacieho prieskumu (§ 420 a § 421 CSP v spojení s § 447 CSP). Najvyšší súd navyše nevysvetlil, ktorý z dovolacích dôvodov bol dôvodom zrušenia napadnutého rozhodnutia. Okrem toho nesprávne aplikoval vlastné skoršie rozhodnutia, keď odkázal na nesúvisiace rozhodnutie iného senátu dovolacieho súdu. Zároveň ignoroval iné (opozitné) skoršie rozhodnutie dovolacieho súdu v skutkovo a právne totožnej veci.

9. Ani v súvislosti s odôvodnením rozhodnutia o dovolaní podľa § 421 v nadväznosti na § 432 CSP najvyšší súd neodpovedal na položené dovolacie otázky žalobcu. Pri vyhodnotení tohto dovolacieho dôvodu odkázal iba na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/71/2022 z 31. mája 2023 ako na údajne vyriešenú dovolaciu otázku o neprijateľnosti zmluvnej podmienky v čl. 5.5 zmluvy o termínovanom úvere. Právna otázka o neprijateľnosti čl. 5.5 zmluvy o termínovanom úvere pritom dovolateľom položená vôbec nebola. Dovolací súd tak svojvoľne zodpovedal „vlastnú otázku“, čím vykonal *ex offio* dovolací prieskum, ktorým porušil základné právo sťažovateľky na spravodlivý proces.

10. V stručnom odôvodnení rozhodnutia dovolací súd údajne vyhodnocoval aj dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP v nadväznosti na § 431 ods. 1 CSP. Z odôvodnenia však nie je zrejmé, akým konkrétnym procesným postupom (namietaným dovolateľom) bolo dovolateľovi znemožnené uskutočňovať jeho procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, keďže v ňom nie je identifikované porušenie práva ani vyhodnotenie konkrétného vadného

procesného postupu. Najvyšší súd iba konštatuje, že vo veci obsahovo totožnej zmluvnej podmienky v inej zmluve ju Okresný súd Piešťany v rozsudku sp. zn. 14C/21/2017 z 13. augusta 2020 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 25Co/90/2020 z 24. novembra 2022 vyhlásil za neprijateľnú zmluvnú podmienku. Následne rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/71/2022 z 31. mája 2023 bolo dovolanie sťažovateľky zamietnuté. Dovolací súd nevysvetlil, aký má vzťah jeho rozsudok sp. zn. 5Cdo/71/2022 k rozsudku krajského súdu, keďže ho rozhodne nemožno považovať za rozhodnutie v skutkovo a právne totožnej veci.

11. V rozsudku okresného súdu sa konštatuje, že čl. 5.5 zmluvy o termínovanom úvere nie je neprijateľnou zmluvnou podmienkou, pretože bola individuálne dojednaná. Týmto skutkovým zistením bol dovolací súd viazaný. Okresný súd Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/21/2017 dospel k opačnému záveru, pretože nevykonal dôkaz navrhnutý sťažovateľkou. Považoval ho za prednesený oneskorene a uplatnil naň sudcovskú koncentráciu konania. Vec rozhodnutá rozsudkom Okresného súdu Piešťany sp. zn. 14C/21/2017 z 13. augusta 2020 preto nie je skutkovo a právne totožná s rozsudkom okresného súdu.

12. Navyše v prípade vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 5Cdo/71/2022 bolo posudzované dovolanie žalovanej (sťažovateľky), a nie dovolanie žalobcu. Sťažovateľka v ňom vymedzila úplne iné dovolacie dôvody. Išlo tak o odlišné dovolania a iný dovolací prieskum, na ktoré nemožno automaticky aplikovať akékoľvek rozhodnutie o dovolaní v spore medzi totožnými subjektmi. Rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/71/2022 z 31. mája 2023 napadla sťažovateľka ústavnou sťažnosťou, ktorá je vedená ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2401/2023.

13. Dovolací súd pritom mal možnosť (a aj povinnosť) zohľadniť iné rozhodnutie o skutkovo a právne totožnom dovolaní, konkrétne uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 9Cdo/135/2022 z 26. júla 2023, v ktorom dovolací súd rozhodoval o dovolaní žalobcu na totožnom skutkovom základe. Rovnako ako v prejednáwanej veci súd žalobu zamietol z dôvodu, že sa v spore preukázalo individuálne dojednanie zmluvy o termínovanom úvere medzi bankou a správcom. Navyše aj dovolanie bolo podané žalobcom z identických dôvodov, na základe čoho ide o totožný predmet dovolacieho prieskumu. Pre zachovanie princípu právnej istoty bolo nevyhnutné, aby sa dovolací súd pri rozhodovaní o dovolaní argumentačne vysporiadal nie s rozhodnutím sp. zn. 5Cdo/71/2022, ale práve s rozhodnutím sp. zn. 9Cdo/135/2022.

14. Sťažovateľka poukázala na skutočnosť, že najvyšší súd momentálne prejednáva viac ako 20 dovolaní žalobcu na rovnakom skutkovom základe (v porovnaní s jedným dovolaním sťažovateľky). Pri zachovaní princípu právnej istoty by rozhodnutia dovolacieho súdu mali vytvoriť ustálenú rozhodovaciu prax. Odlišnú prax jedného dovolacieho senátu o totožnom dovolaní za rovnakej skutkovej situácie nemožno považovať za súladnú s ústavnými princípmi. Po rozhodnutí dovolacieho súdu vo veci sp. zn. 9Cdo/135/2022 navyše už totožne s týmto rozhodnutím rozhodol najvyšší súd v uznesení sp. zn. 7Cdo/65/2022 z 27. septembra 2023.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením najvyššieho súdu kasačnej povahy.

16. S prihliadnutím na predmet ústavného prieskumu vymedzený rozhodnutím dovolacieho súdu kasačnej povahy ústavný súd akcentuje svoju vlastnú judikatúru (napr. II. ÚS 398/08, II. ÚS 439/2015, II. ÚS 6/2018, III. ÚS 449/2018, I. ÚS 443/2019), podľa ktorej v zásade nepreskúmava zrušovacie rozhodnutia súdov, pretože konanie vo veci samej pokračuje naďalej, avšak z výnimočných dôvodov spočívajúcich buď v závažných pochybeniach súdov blížiacich sa k zmätočnosti, alebo z dôvodov, že kasačné rozhodnutie vytvorilo vo veci pevný hmotnoprávny základ rozhodovania pre súdy nižších stupňov, môže podrobiť aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu ústavnoprávnemu prieskumu a pristúpiť aj k jeho zrušeniu.

17. Ústavný súd preto spravidla nepristupuje k prieskumu zrušujúcich rozhodnutí dovolacích súdov a nezasahuje do prebiehajúceho, ešte neskončeného konania pred všeobecnými súdmi (II. ÚS 562/2018, II. ÚS 406/2018, III. ÚS 481/2017). Takýto prieskum je pripustený len veľmi výnimočne, a to v situácii, keď by namietané pochybenie zaťažilo celý ďalší proces zásadnou vadou, ktorá by už nebola reparovateľná v ďalšom konaní (III. ÚS 46/2013, I. ÚS 227/2018).

18. Ústavný súd ďalej vo svojej judikatúre už konštatoval, že aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu môže byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo sporovej strany. Aj vydanie procesného rozhodnutia všeobecným súdom je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. Ide najmä o prípady, ak všeobecný súd vyrieši nejakú otázku s konečnou platnosťou, ktorá je spôsobilá zásadným spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok, prípadne ním konanie v istej časti končí a náprava eventuálneho pochybenia by mohla byť dosiahnutá len zásahom ústavného súdu po skončení konania pri posudzovaní spravodlivosti konania ako celku, čo by nebolo účelné (II. ÚS 344/2019).

19. Ústavný súd poukazuje aj na svoju stabilnú judikatúru, v zmysle ktorej otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je vnímaná ústavným súdom primárne ako otázka interpretácie (obyčajného) zákona a v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné.

20. Ústavný súd v úvode tejto časti rozhodnutia konštatuje, že odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je čiastočne inkoharentné, keďže najvyšší súd nie úplne jasne a zrozumiteľne formuloval dôvody prípustnosti a dôvodnosti podaného dovolania, ktoré ho viedli ku kasácii rozsudku krajského súdu. Uvedená nedôslednosť najvyššieho súdu sa však nevymyká z rámca kasácie preskúmateľnej, resp. identifikovateľnej ústavným súdom, pokiaľ ide o jej bazálne dôvody, a teda nedosahuje ústavne relevantnú intenzitu potrebnú na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie (k tomu pozri aj IV. ÚS 663/2023).

21. V právnej veci sťažovateľky najvyšší súd zrušil rozsudok krajského súdu, pričom z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia *prima facie* vyplýva, že indikoval existenciu vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP (body 10 až 14 napadnutého uznesenia) vo vzťahu k námietke žalobcu o nepreukázaní individuálneho dojednania zmluvných podmienok, t. j. k existencii neprijateľnej podmienky. Pokiaľ ide o dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci

podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP odôvodnenie obsiahnuté v bodoch 15 až 19 napadnutého uznesenia vedie *prima facie* k záveru o neprípustnosti dovolania z dôvodu, že otázka už bola riešená v predjudikatúre založenej rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/71/2022 z 31. mája 2023, v ktorom došlo k vyhodnoteniu právnej otázky týkajúcej sa neprijateľnej zmluvnej podmienky.

22. Z pohľadu ústavného súdu je potrebné skúmať, či napadnuté uznesenie najvyššieho súdu v prejednávanej veci nevytvorilo pevný hmotnoprávny základ pre súdy nižšej inštancie, čo by mohlo vytvárať pre sťažovateľku v určitej otázke stav nezvratný v rámci všeobecného súdnictva, pričom prípadná náprava tohto stavu po skončení konania by bola v rozpore s účelnosťou ochrany základných práv sťažovateľky.

23. Vzhľadom na právne závery najvyššieho súdu týkajúce sa existencie vady zmätočnosti (vedúce ku kasácii) takým postupom a vzhľadom na charakter tohto dôvodu najvyšší súd nevytvoril žiadny hmotnoprávny základ pre rozhodnutie o veci samej. Nesprávny procesný postup v zmysle § 420 písm. f) CSP (podľa záverov najvyššieho súdu) bude potrebné odstrániť náležitým odôvodnením nového rozhodnutia odvolacieho súdu pri vyrovnaní sa s použiteľnou judikatúrou. V hierarchii postupu dovolacieho prieskumu v nadväznosti na uvedené potom platí, že ak dovolací súd zistí, že dovolanie je prípustné a dôvodné z dôvodov zmätočnosti, nemusí už skúmať uplatnený dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 421 ods. 1 CSP a napadnuté rozhodnutie musí zrušiť. Na druhej strane ak namietaný dôvod zmätočnosti preukázaný nie je, pristúpi subsidiárne dovolací súd k prieskumu dovolacieho dôvodu spočívajúceho v správnosti právneho posúdenia veci (m. m. II. ÚS 89/2018, IV. ÚS 372/2020, IV. ÚS 589/2021).

24. Čo sa týka posudzovania právnych otázok, najvyšší súd k právnej stránke veci len poukázal na svoje predchádzajúce a jediné rozhodnutie sp. zn. 5Cdo/71/2022 z 31. mája 2023, ktoré sa položenou právnou otázkou neprijateľnosti zmluvnej podmienky zaoberalo, teda ju považoval za judikatúrne vyriešenú, a preto sa nestotožnil so záverom o prípustnosti dovolania podaného z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP (rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená).

25. K poukázaniu najvyššieho súdu na jediné predchádzajúce rozhodnutie dovolacieho súdu v rámci posudzovania dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP ústavný súd konštatuje, že pokiaľ najvyšší súd odkazuje na nepublikované rozhodnutia (v tomto prípade jediné rozhodnutie) tvoriace jeho ustálenú rozhodovaciu prax, malo by ísť o viacero takých rozhodnutí, keď zároveň až v situácii takto definovaného vytvorenia ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP] možno považovať dotknutú právnu otázku v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu za vyriešenú v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Jediné rozhodnutie dovolacieho senátu nemožno považovať za vyriešenie dotknutej právnej otázky v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. Opačný záver by *pro futuro* znemožnil dovolací prieskum právnej otázky vrátane možnosti jej riešenia prostredníctvom veľkého senátu. Každé ďalšie dovolanie by totiž muselo byť vo vzťahu k riešeniu predmetnej právnej otázky odmietnuté (k tomu pozri aj rozhodnutie sp. zn. IV. ÚS 273/2021 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 58/2021 – II). Inými slovami, prvé rozhodnutie dovolacieho súdu o dotknutej otázke by vylučovalo akýkoľvek ďalší dovolací prieskum, pretože následne podané dovolanie by nezodpovedalo žiadnemu z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP (pre neexistenciu ustálenej rozhodovacej praxe, neexistenciu rozdielného rozhodovania o predmetnej otázke

dovolacím súdom a taktiež pre absenciu situácie doterajšieho nevyriešenia právnej otázky dovolacím súdom, a to aj ak odvolací súd v nasledujúcom prípade rozhodol odlišne od skoršieho rozhodnutia dovolacieho súdu). Nevyhnutnou výkladovou konzekvenciou je, ako už bolo uvedené, konštatácia vyriešenia právnej otázky dovolacím súdom na rozhraní vyplývajúcom z § 421 ods. 1 písm. b) CSP („ešte nebola vyriešená“/„už bola vyriešená“) až vytvorením ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu; až dovtedy je naplnený dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP (teda nielen pri nulovom doterajšom riešení dotknutej právnej otázky dovolacím súdom).

26. Na základe uvedeného možno konštatovať, že uznesenie najvyššieho súdu nepatrí do skupiny rozhodnutí, ktoré by pre sťažovateľku vytvorili už nereparovateľný právny stav, ktorého náprava by po skončení celého konania nebola účelnou. Sťažovateľka nestratí (v budúcnosti) v prípade, ak by nebola úspešná v konaní pred odvolacím súdom, možnosť namietat' nesprávne právne posúdenie veci v prípadnom dovolaní, čomu nijako nebráni dovolacím súdom konštatovaná zmätočnosť rozsudku krajského súdu.

27. Ústavný súd nezistil okolnosti, pre ktoré by bolo nutné, aby aktivoval svoju právomoc a zasiahol do ešte neskončeného konania, ktoré sa v súčasnosti nachádza v štádiu odvolacieho konania. Ústavný súd tak dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom označených základných práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení.

28. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

29. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ďalších jej návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu